

จับใจมาปั้นศิลป์

ประติมากร **ชำเรือง วิเชียรเขตต์**

คนในวัฒนธรรม

๑ ชมวง พงกษาลีน

งานปั้น รูปทรงเว้าโค้ง ดูอ่อนช้อย ละเมียดในเชิงประติมากรรมร่วมสมัยที่โดดเด่นของไทยยุคนี้ ต้องยกให้ผลงานของประติมากร ชำเรือง วิเชียรเขตต์ ศิลปินแห่งชาติ ทศศิลป์ด้านประติมากรรม ประจำปี 2539

แม้ว่าศิลปินฯ ชำเรือง วิเชียรเขตต์ อายุเข้า 82 (เกิด 2 มี.ค. 2474) ทว่า

พลังความคิดสร้างสรรค์งานยังคงเต็มเปี่ยม สองมือยังคงก่อบนดินเหนียวขึ้นรูปเว้าโค้ง ตกแต่งเป็นทรวดทรง และบางขณะสอนเทคนิคการปั้น การหล่อปูนปลาสเตอร์ หรือสำริด ให้กับผู้สนใจในงานช่างประติมากรรมที่บ้าน (70/488 หมู่บ้านประชา นิเวศน์ 2 ซอย 58/22 ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี) จัดตั้งเป็น “ศูนย์ศิลปกรรมวิ

เชียรเขตต์” ซึ่งล่าสุด ทางกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ทำการเปิดบ้านศิลปินแห่งชาติ ชำเรือง วิเชียรเขตต์ ไปเมื่อวันที่ 24 มกราคม แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมหลังที่ 14 ของโครงการเปิดบ้านศิลปินฯ “คนในวัฒนธรรม” มีรายงาน (ข้อมูลผู้จัด, เรียบเรียง)

ศิลปินฯ ชำเรือง เกิดและเติบโตในชนบท (ชาวกาฬสินธุ์) อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ท้องทุ่งนาป่าเขาลำเนาไพร ได้ฉายแววทางศิลปะงานปั้นมาแต่ครั้งเรียนมัธยมที่บ้านเกิดเมืองนอน กระทั่งมาต่อการศึกษาวิชาศิลปะ ที่แม้ว่าการเรียนในด้านศิลปะจะไม่ได้ให้ผลตอบแทนทางวัตถุและเงิน

ทองมากมายนัก ไม่ค่อยมีใครกล้าเสี่ยงเรียนในทางสาขาศิลปะ แต่สำหรับศิลปินผู้นี้ตัดสินใจเข้าศึกษาที่โรงเรียนเพาะช่างสามปีในโรงเรียนเพาะช่าง ได้พื้นฐานด้านศิลปะ วาดภาพ ปั้นรูปพอสมควรแล้วมาเติมเต็มที่คณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร (พ.ศ. 2493-2497) ภายใต้การสอนที่จริงจังและเข้มงวดของอาจารย์ศิลป์ พีระศรี และยังมีอาจารย์เพื่อหริพิทักษ์, พิณามูลประมุข, เขียน ยิ้มศิริ ฯลฯ ให้ความรู้ศิลปะทั่วไป โดยเฉพาะการศึกษาด้านประติมากรรมได้รับการฝึกฝนจากปรมาจารย์ศิลปะ ศิลป์ พีระศรีจนชำนาญด้านเทคนิคประติมากรรมเป็นพิเศษ ที่อาจารย์ศิลป์นำเทคนิคการปั้นหล่อมาใช้กับศิลปะสมัยใหม่ของไทย

ผลงานในยุคแรกๆ ของประติมากรชำเรืองอยู่ในแบบจริง (เรียลลิสติก) ส่วนใหญ่เป็นภาพคน หลังจากนั้นได้คลี่คลายไปสู่รูปแบบกึ่งนามธรรม แล้วลดรายละเอียดลงไปจนเป็นงานศิลปะแบบนามธรรม ซึ่งเป็นงานสัญลักษณ์นิยมกลับมาอีกครั้งในยุคปัจจุบัน กระนั้น งานที่มีรูปเป็นนามธรรมอย่างแท้จริงของประติมากรผู้นี้ คือ ผลงานชื่อ “กลุ่ม” ราววลเกียรตินิยมอันดับ 1 เหรียญทอง ในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2508 นอกจากนี้ มีผลงาน “ส่วนโค้ง” “ปริมาตร” อาจกล่าวได้ว่า เป็นประติมากรไทยคนแรกที่สร้างสรรค์ประติมากรรมนามธรรม ประติมากรรุ่นเก่าคนสำคัญที่พยายามคลี่คลายผลงานแบบจริงไปสู่สัญลักษณ์นิยม และกึ่งนามธรรม คือ อาจารย์เขียน ยิ้มศิริ แต่ท่านก็ไม่ไปสู่นามธรรม เพราะท่านเห็นว่าประติมากรรมไปกับนามธรรมไม่ได้

ผลงานประติมากรรมยุคหลังๆ และปัจจุบันของประติมากรชำเรือง ส่วนใหญ่เป็นแบบสัญลักษณ์นิยม สร้างจากรูปของมนุษย์ มีลักษณะเฉพาะตัว สัมพันธ์กับชีวิตและความรู้สึกนึกคิด แทรกด้วยปรัชญา เห็นได้จากชิ้นงานในนิทรรศการแสดงศิลปกรรมระดับชาติและนานาชาติ ที่ได้รับความสนใจจากผู้เข้าชม

“งานปั้นมีหลากหลายรูปแบบ แล้วแต่ช่างสร้างสรรค์ผลงานแตกต่างกันไป

แต่ถึงอย่างไร อาจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้วางรากฐานศิลปะสมัยใหม่ไว้ในวงการศิลปะบ้านเรา ทำให้ศิลปินไทยมีความสามารถสูง ทำให้งานประติมากรรมของเราเด่นไม่แพ้ชาติใดในโลก” ประติมากรชำเรืองบอกกับคนในวัฒนธรรม

กว่าที่ประติมากรชำเรืองเดินทางมาถึงจุดนี้ ได้เห็นการพัฒนาศิลปะในเมืองไทยของแต่ละช่วงเวลา โดยเฉพาะงานประติมากรรม “งานปั้นสมัยก่อนจะเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สร้างพระพุทธรูปหรือในรูปของความเชื่อถือ อย่างเช่น พระพิฆเนศ เป็นงานปั้นมีรูปแบบสืบต่อกันมา แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ทีตัวศิลปินมีอิสระนึกคิด งานสร้างสรรค์ของแต่ละคนไม่ซ้ำกัน รูปแบบงานจึงกว้างขวางมากขึ้น” ประติมากรนามธรรมเอ๋ย และเสริมให้เห็นภาพของงานประติมากรรมไปสู่เชิงพาณิชย์ในปัจจุบัน

“งานทางพาณิชย์นี้ต้องถือว่าเป็นอุตสาหกรรมและกว้างขึ้นมากแต่ก่อนจากแต่เดิมจะปั้นรูป ขึ้นดินเหนียว ถอดพิมพ์ เข้าหุ่นซีเมนต์ แล้วหล่อเป็นสำริดของรูปประติมากรรมได้คราวละชิ้น แต่ตอนนี้มีการทำพิมพ์ถาวรปั้นรูปเดียวแล้วหล่อจำนวนหลายสิบชิ้นก็ได้ อย่างไรก็ตามก็ดีในงานเชิงปั้นที่ละชิ้นแล้วถือเป็นฝีมือเชิงช่างชิ้นหนึ่งที่ทำให้การยอมรับกัน และมูลค่าของศิลปะชิ้นนั้นขึ้นอยู่กับคุณค่าของงานผู้สร้างสรรค์ กับคนที่ชื่นชอบของชิ้นงานนั้นๆ ซื้อมา มีหลายระดับ หลายล้านบาทก็มี”

แน่นอนว่า ก่อนที่จะมาถึงยุคศิลปะเชิงพาณิชย์ในปัจจุบันที่ต่างไปจากยุคสมัยศิลปะในบ้านเรายังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ไม่มีผลประโยชน์เท่าใดนัก หลายคนที่ศึกษาวิชาศิลปะมาได้หันไปเอาดีทางด้านอื่นๆ โดยเฉพาะงานด้านประติมา

กรรมเชิงศิลป์นั้นมีประติมากรแท้ๆ ใจรักทางด้านนี้อยู่ไม่น้อยราย หนึ่งในนี้คือประติมากรชำเรือง เป็นผู้โดดเด่นท่านหนึ่งที่ยืนหยัดสร้างสรรค์งานประติมากรรมอย่างต่อเนื่องกว่า 60 ปี ขนาดเล็กขนาดใหญ่ นูนสูง นูนต่ำ ลอยตัว ประติมากรรมอิสระ ประติมากรรมสาธารณะ ประติมากรรมอนุสาวรีย์ พระพุทธรูป รูปเหมือนในแบบจริง กึ่งจริง กึ่งนามธรรม กึ่งเหนือจริง จินตนาการสัญลักษณ์นิยม และนามธรรม “มาถึงปัจจุบันนับร้อยๆ ชิ้น” ท่านซีไปที่ผลงานล่าสุด กำลังปั้นชิ้นรูปสตรีระของคน

ชีวิตไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ไม่ปล่อยเวลาให้ไร้ค่า ประติมากรชำเรือง วิเชียรเขตต์ ศิลปินแห่งชาติ มิได้เก็บความรู้และประสบการณ์การสร้างงานประติมากรรมไว้อยู่กับตัวเท่านั้น ยังถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังการเปิดบ้านศิลปินแห่งชาติ “ศูนย์ศิลปกรรมวิเชียรเขตต์” เพื่อให้เกิดศิลปินและผลงานศิลปะต่อยอดออกไปอย่างไม่ขาดสาย

